

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1935

III aastakäik

Toimetaja agr. A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk 40, postkast 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 2

Veebruar

Vabadusvõitluse päevilt.

PAJU LAHING. Kuperjanovi partizanide rünnak Paju mõisate 31. jaanuaril 1919.

Töö kordaminek oleneb töötahtest ja töömeeleolust.

Kaunis ja korralik kodu on suuremaks töö innustajaks.

Ilmaellu suhtumises ja ilmavaate arengus on toimunud suured muudatused. Veel mõnikümmend aastat tagasi saadeti lapsi ja noori kooli selleks, et nad pärast elus kergemini läbi saaks ja et neil ei pruugiks teha tööd. Töö all mõeldi ainult füüsilist tööd. Ori ja moonakas põlgasid tööd ja vaatasid sellele kui needusele. Tööst vabanemises ja tööta olekus nähti eluõnne.

Nüüd aga saadetakse lapsi ja noori kooli tööd õppima ja tööd tegema. Töö on muutunud vaba kodaniku eluideaalsiks, sest töös nähakse eluõnne. Paistab esimesel pilgul, et inimeste hingeelus on toimunud järsk murrang. Kuid see on ainult näiv: tegelikult on juba vanad kreeka mõtetargad samasugust eluõnne kujutelnud, kui nad mainisid, et „õnne müüvad jumalad inimestele ainult tööhinna eest.“ Meie oleme seega tänapäev välja jõudnud vaid vanade kultuurrahvaste tõdedeni ja muud midagi.

Peatume seepärast hetkeks tänapäeva noorte eluõnne juures, õnne juures, mida nad ise endile võivad tagada, s. o. töötahte ja tööõõmu käsitlemisel.

Töötahe ja tööõõm on vastastikusel sõltuvusel: üks põhjustab teist ja ümberpöörduvalt. Peame seepärast teadma neid kumbagit põhjustavaid algteureid.

Millest oleneb töötahe?

1. Tahe avaldub tegevuses. Tegevus ehk töö on alati energia rakendus. Ainult see võib loovat tööd teha, kes on kehaliselt ja vaimliselt terve ja tugev. Tervis on seega esimene ja tähtsamad töö algtingimusi. Hoidkem ja arendagem seepärast oma füüsilist ja vaimlist tervist, oma keha ja vaimu.

2. Sunnitöö on vastik, mida tehakse enda tahtmise vastu. Selle vastu töö enese vabal tahtel ja algatusel rõõmustab meid ja annab meile rahuldust. Enese algatavad tööd ei taha ükski jätta vabatahtlikult pooleli. Enesealgatus seega nagu kohustab meid tööd edasi viima vastutustundega. Töö edukus tuleb järelikult arendada enesealgatusvõimet.

Miks on aga enesealgatus sageli liig nõrk? Miks on meil võrdlemisi vähe algatusvõimelisi töömehi igal kutsealal. Miks esineb meil enamasti töös passiivsus ja ainult peremehe ja tööjuhataja käsutäitmine ning mingisugune moonaklus ka pärisperemeeste ja -naiste hulgas? — Seepärast et meil puudub töötegitajil vajaline iseteadvus.

3. Iseteadvus. Et algatada midagi, siis peab meil olema selleks küps ja kaalutud mõte: mida teha, kuidas teha (õigel ajal ja õiges järjekorras). Et võida eksimatult toimida mainitud küsimuste kohaselt, siis peab meil igast algatatavast tööst olema põhjalik ülevaade ja üksikasjalikult väljatöötatud tegevuskava. Et sellist töökava valmistada, meil peab olema asjast kõige külgne ülevaade: nii selle sisulisest ulatuvusest (üld- ja kutseharidusline ettevalmistus), aga samuti nendest vahenditest, mille abil toiminguid sooritatakse otstarbe kohaselt, vähema energia- ja ajakuluga (praktiline tööoskus). Peale selle meie peame olema rikkad elukogemusist ning oskama õieti hinnata tegelikke olukordi ning nende mõju kavandatavaile toimingule.

Kui meil ei ole kõiki mainitud eeldusi tarvilisel määral, siis iseteadvusel puudub nõuetav kindlus ja alus; siis meie töökavad osutuvad kas liig pealiskaudseiks, mis põrgates kokku tegeliku elu raskustega nende teostamisel osutuvad kas liig fantastilisteks või jälle alaväärtuslikeks. Samuti ei või võraste mõttealgatused ja nende poolt koostatud kavad kunagi täiel määral rahuldada iseteadlikku tegijat. Ideaalne on seega, kui töökavad koostaksid algatusvõimelised ja iseteadlikud tegijad ise, pidades kui tarvis mõningates küsimustes nõu eriteadlastega.

(Järg 28. leheküljel.)

Igavesti jäägu püsisima meie isade maa. meie Eesti!

Riigivanem Konstantin Päts.

Peab 23. veebruaril 1935 oma
61. sünnipäeva.

Meie rahva- ja riigijuht Riigivanem K. Päts on aastate eest avaldanud kustumatud sõnad. Vabariigi aastapäevaks neid maanoorte häälekandjas avaldades, teeme seda teadmises, et neis sõnades peitub see, mida meie noored tahame väärarata usutunnistusega südames kanda oma kalli kodumaa vastu:

„Ehkki vaevane on see pind, kuhu meid saatus on paigutanud, kuid sügavale oleme oma juured siia ajanud, iga paelõhe, soomülka, raba ja liivakingu sisse on meie tahtmise terasjuur puurinud. Ja siit ei kisu teda mingi jõud välja. Meie isade higiga on see pind rammutatud, meie isade ja meie põlve verrega on ta vabaks võidetud. Kõike jõudu pingutades loome siin oma iseseisvat riiki. Täis rõõmu, julgust, tahtjõudu ja uhkust oma maa ja rahva vastu teeme seda tööd adraga ja kui tarvis, siis ka möögaga. Midagi pühamat, kallimat, ilusamat ja armsamat ei suuda meie mõttelend ettekujutada, kui seda on meie isademaas siin Läänemere kallastel. Temale olgu pühendatud meie südamate puhtamad tunded, meie mõistuse võidud, meie tahtjõu sitkus! Tema pind jäägu igavesti vabaks ja meie rahva omaks, et rahulikult võiksid temas uinuda põlved, kes siin oma tööst suurt väsimust puhkavad. Tema õnneks oleme valmis ohverdama kõik, sest kaduv on meie töövili, kuid igavesti jääru püsisima, õnneliku, vaba, iseseisvana meie isade maa, meie Eesti!“...

Sageli osutub aga iseteadlikkuse isemeelikkuseks. Peetakse end iseteadlikuks, kui seda teadlikkust on kas liig vähe, või see osutub ühekülgselt: sellel pinnal tekivad igasugused põhjendamatud vaidlused, jonnakad vastu-rääkivused ja hooplemised.

4. Lõppeks suuremaks töötahte tekitajaks on *töö produktiivsus*. Töö produktiivsus pole mitte ainult töö kordaminek, mida võib saavutada ju ka sunnitöölistega, vaid selline töökordaminek, mil täituvad ülejäägid ja koostatud töökavad ning kalkultatsioonid. Produktiivne töö peab andma ülejääki, kasu. Kuid just selles, s. o. kasus endas, kui ka selle kasutamises, peitub tavalises elus suur vastuoksus. Need tulud ja kasud — raha — peaks aitama tööd edasi viia ja loovat tööd teha ning organiseerida. Seda kasu ei või aga kunagi täiel määral tööst kõrvaldada. Töö ei või kujuneda ainuüksi meelipimestavaks rahakogumiseks. Töö peab looma uusi väärtusi ja töötulu peab aitama seda väärtuste loomist kergendada. Iga sellise töö kordaminek on teatud võit, mis valmistab rahuldust ja rõõmu ning mis on iseteadlikule töötajale suurimaks tasuks.

Millest oleneb töö kordaminek?

Ühelt poolt *töötahtest* ja seega kõikidest eelpool mainitud tegureist. Kuid *töötahtest* üksi on siiski veel vähe töö kordaminekuks.

Peale töötahte oleneb töö kordaminek paljudel juhtudel *tegija iseloomust*. On ju üldiselt teada, et ühed inimesed on iseloomult korralikud, hoolsad, järjekindlad ja püsivad, teised jälle lohakad, laisad, ebajärjekindlad, rahutud ja virilad. Esimeste käes edeneb töö hoopis paremini kui teiste käes. Esimesed võivad sageli maitsta töö rõõmu, teised aga peaaegu mitte kunagi, sest nad ei suuda jõuda alatud tööga lõpule ning kuna nende iseloom on viril, siis nad ei ole rahul ei oma ega teiste tööga ning rikuvad seega pidevalt oma töötaju. Tuleb seepärast kasvatada endas optimismi ja positiivset töömeeleolu.

Töö meeleolu on suurim töö tiivustaja.

Rõõmsas meeleolus edeneb teatavasti igasugune töö palju paremini ja kiiremini kui puhuras või rõhutud meeleolus. Seega kõik mis tõstab töö meeleolu, soodustab ühes sellega ka töö kordaminekut.

Töömeeleolu oleneb keskkonnast ja ümbrusest, milles tuleb töötada. On see korras ja kaunis, siis see tõstab töömeeleolu; on aga ümbrus korratu, räpane ja inetu, siis pidurdab see tunduvalt tööindu. Pole seepärast mitte ükskõik töökordamineku seisukohalt, milline on tööruum, aga samuti põldude olukord ja välimus, kodu ümbrus, aed jne. Kõike seda tuleb korraldada ja kaunistada mitte ainult ilutunnete seisukohalt, vaid samuti ka töömeeleolu tõstmiseks.

Tööriistad ja nende korrasolek etendavad samuti tähtsat osa töö edasiviimisel. On riistad otstarbekohased ja korras, siis edeneb töö nendega jõudsasti.

Kõige tähtsamaks töömeeleolu loojaks, tõstjaks ja alalhoidjaks on siiski kodutunne. Ükskõik, milline ka ei ole meie elukutse, kõigil meist on ikkagi üks ühine elusih: luua oma kodu. Luua oma kodu enda tahte järele, kus oleks hea olla, kus võiksime olla ise enda peremees ja käskija, ise algataja ja looja. Oma kodu toob meil ellu palju vaheldust, tööd ja puhkust, muret ja rõõmu. Oma kodu on suuremaks tööde ja kavatsuste tekitajaks ja tööle virgutajaks.

Eks ole kodu meie tahte algatuspaik, eks siin iga kivi müüris, puhastatud ja tasandatud põllu- ja aasalapp, iga kraav ja kivi-hunnik, iga istutatud vilja- ja ilupuu, marja- ja ilupõõsas kõnele meie tahtest ja ole tunnistasjaks meie tööst. Kodu — see oleme meie ise. Kodu seest on meie töötasu, suurim tasu meie töö ja vaeva eest. Mida kaunim on meie kodu, seda armsam ta meile, seda enam seob ta meid endaga, seda enam tiivustab ta meid tööle ja loomingule.

Seepärast kodud korda seest ja väljast. Korraldage ja kaunistage oma koduümbrust. Tasuks selle töö ja vaeva eest annab kodu meile tuhatkordselt töö rõõmu ja töötahet.

Dr. J. Port.

Priius, kallis anne.

Priius, kallis anne, taeva kingitus,

Kõigile toob õnne sinu valitsus.

Kus sind pole leida, seal on viletsus.

Meile ikka koida, kallis vabadus!

K. A. HERMANN.

Särk tundmatule.

N. mõisa õue asusid sel laupäeva õhtu-poolikul eesti poisid. „Walged“, nagu neid nimetas ümbruskonna rahvas. „Punased“ olid põgenenud juba paari päeva eest. Kii-ruga sündinud see minel. Täetud maha-mõndagi, mis meie omil kõlbas võtta. Muu-seas leiti suurt toot parimaid herneid ja terve juutsufint.

Wäljakõõd suitses mõnusasti keket mõisa-õue ning hernefupi lõhn kõdistas nähaste sõdurite nänwe. Oli ikka päris tore, et sai pisut puhata. Oli isegi wäljawaateid wihle-miseks suure mõisapere saunas.

Ja pakid olid jõudnud pärale ning neid jaotati nüüd meestele, kellele nimelisi, kellele huupi nimetuid.

Noor walgepäine sõdur Hiiesaar sai esi-mese nimetu paki. Temal mehifesel polnudki loota nimelisi. Kellelt see oleks wõinud olla! Ema puhkas kolmandat aastat maamullas ja õed olid alles noorutejed wõõraste kaswata-da. Nii et kellegi wõõra tehtud pakite. Hea seegi. Piisike, pehme. Ei tea, mis seal sees wõib olla?

Awab — särk. Hall flanellist särk. Muud mitte midagi. Aga pehme teine. Di jah! nagu udufulgedest. See kulub ära sügelewa ihu peale. Küllap kulub.

Waja õige selga tõmmata teine!

Hiiesaar kääneb tohe esimesest ulkest sisse ja satub kellegi mõisa „antwerti“ kõõli. Mjub siin särki wahetama. Sõjamehe elutartus — waja kasutada momenti. Mine tea, kuidas selle lubatud saunaga on. Mis seljas, see seljas.

Maispere kõõgis efiti kohtub pisut, kui sõ-dur tungib nii sõnalaulumatumt sisse, wistab sineli ühes kompsuga ja muu warustusega tüdruku woodijalutule ning kutub kistuma seljast teifigi riideid. Wiimaks nähakse hir-muga, kuidas pois sõmbab seljast färgigi — ehtsa sõjamehe färgi, mis hästi ei tea kõne-leda wiimase wahetuse kuupäewast. Tõmbab seljast ja wistab pliidi ette maha.

„Aja ahju!“ tähendab tüdrukule.

„Kuidas nii — ahju?“ päriwad need.

„Aja ahju, ütlen sulle! Nii on sulle en-dale parem!“

Nüüd paneb pois selga tultuue halli färgi. Muheleb tundes ta pehmust waawatud ihul. Kaifub siit ja sealt. Ja-ah! Kui nüüd sauna kah weel saaks!

Dues aga tegunek juba mehi supisappa. Hiiesaarigi ruttab rüerumiseaga. Muraw see hernefup. Wõleta kas wõi hui ära, olgugi õues pügalare järgi päris pafane.

Korraga ... taff-taff-taff ... ja tuttau wingumine: siuu — siuu-siuu...

Enamlased olid fiski lähemal, kui teati arwata ja laupäewawõhtuue see saun oli näh-tawasti kadunud meie meestele.

Hiiesaar helpis suurte sõõmudega tulisi suppi, et wõtta weel, mis wõtta saab. Her-nesupp oli olnud koduiski ta leminifrooge.

Aga juba tuleb joostes peahoone trepilt noormees-leitnant käsuga: „Reamees Hiie-saar!... Ulesanne teile... Wäga kiire... Paar kilomeerit siit jäi meist maha L. külla meie teine rood. On waja teatada roodu-ülemale, et enamlased tungiwad peale N.

küla poolt... Jookste siit kohe läbi õunapuuaia... katsume kuidagi pääseda üle lageda põllu vastasasuvasse lepitusse. Seal teinepool lepitut ongi küla... Müüd teele!... Aga tehke tähtu!..."

Kuulbud juba rühmaülemate käste: „Poi-
fid! koguda!”

Korralduti kiiresti. Supisõõmifesi polnud enam asja.

Hüüesara wandus paar tulist, walades oma lemmikroa wälja hange oisa ning sidudes tüh- ja mannergu uuesti mõõle. Ja kere endal nii hele et... Paar lusikatäit wast saigi wõtta...

Peagi oli läbistatud õunapuuaed ja tüff puisteed, mis kuulus weel pargi juurde. Aga nüüd läks asi täbaramaks. Põib, kust lästi üle jooksta, oli lage nagu peigel. Ja paremal seal kaugel üle wälja liitus midagi... Liitus jah... Kui palju neid seal mõis olla, polnud wõimalik kindlaks teha, aga seal neid oli, ses polnud kahylust. Ning ülewaade põllule oli sealpoolt suurepäranane. Iga wiimane kui liigutus pidi olema siit näha. Weel polnud teha märganud keegi. Aga tules wälja pööfaste tagant, oleks ta tume siluett osje märgilauaks wastastele. Aga oli näha, et wastafed ise liitusid. Lastis mõni reine wäeosa. Need arwatawasti ruttasid teistega ühinema. Lastmine kuulbud ju teisalt. Nad liiguvad, nagu näib, maanteega rööbiti. Warsti jääwad nad künka taha. Siia poole ei tea nad esialgu tähelepanu pöö-
rata.

Dotame pisut. Kui need juba sealpool künkast, wõib teha seda kiiremat traami. Hiieljaar hoibud piinlikult pööfajalga warju, tõmbudes wõimalikult kättagasse, et oleks soojem. Pimev tähelepanu pöördud wastas- tele ja oma ülesande läbiwiimisele, haihtub wiimaks ja asetub tuima mõtetekäiguga sõ- duri igapäewa elu sündimusi. Tuleb meelde tänane retk ning peatus N. mõisas, saadud pakk, särki waheruse. Kasjub nüüdki hõõ- ruda uut särki wastu rinda, mõnuledes selle pehmusest. Korraga — krubiseb miski põues. Mis see on? Pistab käe põue, awastab uues särjits tähelepanematuks jäänud tasku- kes mingi kottupandud paberiga. Kus raha wõi? Tõmbab wälja. Ei ole raha. Wihu- leht mõlemalt poolt täiskirjutatud lappelikult üheda käefirjaga.

„Tüdruku kiri!” muheleb sõdur. Ta piit- lub jälle wastaste poole teinepool suurt la- genidiku ulatudes neid waewalt seletama fil- maga.

Palju neid siis öieti on seal? Millal kaob wiimane künka warju?

Esialgu on kõik waitne. Need seal kagu- pool kattesastid ka lastmife. Mine tea, mis

plaanid neil on. Saaks ometi kiiresti asu- da ülesande täitmisele! See ootamine lä- heb niuuihi igawaks.

Ja mitmekuises sõjarettes karastatud üks- köisufesega awab ta — oma pelgupaigas kin- del olles — patilähtajata tütarlapse kirja ja loeb:

„Kallis tundmatu!”

„Saadan Sulle selle särji, milleks sain riide emalt. See on weel eelsõjaaegne fla- nell, millist ei ole saada enam. Oma ütleb, see oleks kulunud meile endilegi. Aga taht- sine meidagi millegagi toetada isamaa eest wõitlejaid. Ja muud meil ei olnud anda.

Õmblestin seda fogu pita talwees. Estit masinaga. Siis tegin käega kõik palistused ja kahetfordjed õmblused, et saaks pehmem ihu wastas.

Õmblestin ja mõtlestin. Meil on toas nii soe ja waitne. Kui hirmus on mõelda, et kuski mitte kuigi kaugel meist on nii palju inimesi, kes kuulipitiragina saatel wäljas külmas weedab surmaohtus selle ilusa õõ... Kui kole on kujutella nende lannatusi ja waemu!...

Nii kiiresti kui liiguvad mul käed töö juu- res, nii kiiresti liiguvad ka mõited.

Ja enamasti on nad Sinu juures, Ando. Saatus wõib ju teha imet — peaaegu näib see küll wõimatuna — et selle särji saat Sinu, mu hea pois. Meie tumus ju pol- nudki jõudnud weel nii kaugele, et oleksin saanud Sulle awaladada, kui suure õnne tõi Sinu ilmumine mu ellu. Ja ei julge ma kellelki minna küsima Sinu aadressi, et kir- jutada Sulle, kui palju on olnud mu unis- tused fogu selle aja Sinu juures... Aga saatus wõib ju teha imet... Nii õmblestin siis fogu õõ arwestades õmmelda Sinule. Iga nõelapiste põimis uue töösse soojemaid soowe, hõrdamaid palweid. Et Jumal kait- seks Sind seal kaugel! Et Ta muudaks raudrüüts selle pehme riide, läbistamatuks waenlaste kuulidele! Et ta annaks kiiremini wõidu meie wahwatele poistele!...

Aga waewalt küll kallis Ando, lähewad need read Sinu kätte. Küll antakse Sulle mõne reise tüdrukü õmmeldud särk. Ja minu oma läheb wõbrale, tundmatule.

Mis sellest. Siis kuuluwad ka Sinule, tundmatu, kõik mu soowid ja palwed, mis õmmeldud siia riidesse. Tean kindlasti, et õmblen tubliku, ausale ja wahwale Eestis noormehele. Oma nime ma siia alla ei kir- jutagi. Ando tunneks mu käefirja. Olen wäike tähtsufetu tüdruk. Sulle, tundmatu mu nimi ei ütletas midagi.”

„Küll on aga Eestis tüdrukuid! Di, ku- ram, küll on toredaid tüdrukuid!”

Hiieljaar sõõstas kiire hüppega üles.

Kodumaa kauni mu hingesse vaotan.

Täna mu välja kodusest tarest
tõukas see tunglev vabadusihk:
minna, palg õhetav pakasest, karest,
silmadest päikese pimestav vihk.
Ah, kuis vaikus ja ääretus lummub,
taevas külm-sinine maailmal kummub!

Suhavad suusad hangede harju!
ja mu jalad kui lahutet maast.
Kaaslasteks võttes vaid enese varju,
lendan, nii haarat kui tormikoost laast.
Jätab hing kihude madala kalda,
mõtted taas tõstet on kõrguste valda!

Kuhu siht minna, ei selgust vaja:
võida mägi — siis avaneb org!
Kutsuvad tahude lumitund majad,
mõnedki tunda, kus viibit vast kord.
Siin kõik tusa ja kurbuse kaotan,
kodumaa kauni mu hingesse vaotan!

Silmile avardub kaugeid randu:
metsi ja võsade härmas viir.
Hurtsik seal lumes, ent minuni kandub
aknalt kui tuleleek päikese kiir.
Tahan ka keset kehvuse kalgust
hingest nii süilita päikese valgust!

Kas veel kiregastust paremat vajan?
Nõnda ei vaimusta kunstkki suur
vaade kui põhjamaa lumise raja,
kõrgusse pilgud ja suuskadel tuur.
Mõtteis see avab avara ukse,
tahet kui terast täis südame tukse!

Leo Mõtus.

„Teise mehe pruudi kiri küll... Olgu pea-
legi, siiski vahva!... Ei jääraheid tüdru-
kuid küll ei anna venelastele. Maa, mis
kannab niisuguseid tüdrukeid, peab jääma
meile endile.“

Waatab enamlastele teispool põlbu.
„Need, kuradid, liigavad niisama, ei mõt-
legi kaduda... Ei siis pole enam ootami-
sest kaju. Mõtata jäingi siia nii kauaks.“

Tal on piinlik, et weetis terwelt kümne
minuut oma ülesande täitnise kallist ajast.
See on tarvis tagasi võita. Roomates pa-
neb ta mineima mõdda klaasistunud põllu-
pinda ja jõuab viimati kraavini, kus mõib
lasta edasi neljakäpuli. Hõlbus see liiku-
mine just ei ole. Kiirkäiguks on inimesel
juba annust aega teistjaguseid harjumusi.
Ja neil seal võsastitus on ta filmad peas.
Kas ei rakatanud miski juba sealpool.

„Oh, sina tuline, jah!... Aga wiletsasti
tabawad, narrid, mäski... Edasi!... Edasi.“

Käed on juba päris kanged. Teine kinnas
kadus ka ära. Nägu on walus kriimusta-
waist okstest, mida kaswab kraawitülgedel.

Ja siin on kraaw korraga ummistunud...
Di jah! See roomamine mõdda lagebat
waenlase filma all pole suurt riisti ühtegi.
Wuuu! Ei tea, kas ta on haawatud kah-
wõi? Jõud hakkab nagu otša lõppema.

Aga ei — edasi! Jfta edasi! See on
Hiijsaare ainus tung. Edasi! „Säärased
tüdrukud!“

Ja wandudes ja hellitades läbisegi otšis

Hiijsaar oma jämedas sõjamehe murratus
iffa uufi nimeuufi eesti tütarlastele.

Ta ei oleks õieti ojanud selgelt iseloomus-
tada oma kaasaglet naisnoorsugu. Ta ei
oleks saanud ninetada ka ühtki kindlat isikut
selle hulgast, keda õitaba eesti tütarlaste
heade omaduste kehastajana. Ei. Seda
fõite ei oleks suutnud noor sõdur Hiijsaar, kes
põlwini-tüünarnuufini jäätanud rõwastuses
rühtis käpuli eesmärgi poole waenlaste ku-
lide all, terwes olemuses ainult üksainus
masinlik püüe — edasi! Aga nagu ta tun-
dis uue sähgi hellitawat soojust oma ihul,
nii kerkis ta wäsinud, pingutatud ajus wahete-
wahel sooje häid pilte, küll udusis, ahmasis
äärjoonis, aga siiski nii rõrratult kauneid.

...Kuidas nad tulewad pühapäwarietu-
ses maantrel terwe karibaga koos, paljajalu,
jalatsid käsivarrel. Kuidas nad teretawad
wasutuliijat poisfi, waewalt waadates sellele
otša häbelikult, kohmetult, kuid siiski üleole-
walt ning uhelt. Ja kuidas nad siis lau-
lawad peofooris wõi kiritus täie innuga ja
tõstidusega, nii et üleannetuimgi noormees
peab seda tunnustama... .

...Kuidas nad puhtais pluuses ja walgeis
rättes rühimad tõõd teha põllul ja niidul
need eesti tüdrukid, tõõge suuremas wäsimu-
ses alati walmiss terannõtõeline mastus pois-
te totkawalle tähendusile ja heatahitit nae-
ratus — seegi walmiss parajaks juhuts... .

...Kuidas nad foju jõudes unustawad
wältisõõ wäsimuse, joostewad pahaiste jalga-

de wälkudes kaewule, lauta, aita. Korraldaswad köit, jõuawad köitiale, en abiwalmis igale... Kuidas nende käte all köit walmib, kaunistus, õikistub... Kuidas nad talwewõhuti poolpinedas toas torgiwad oma näpude tõe kallas ja mittemillestki loowad kaunistasju... .

Ja kuidas nad siis wõiwad wähest üheskoos wadistada ja naerda, ilma et sel oleks eisa ega äärt... Ja siis on jälle sõnaahtad ja tummad, et palu kuitas tahes, mitte ei saa wäsuft kõige patifewamale küsimusele... .

...Ja kuidas wõiwad olla wihased! Oh seda silmade wälkumist, seda tunna pahaksapanu, wõi sõnadesjabu, mis wõib olla peidus igas tajaimeasiti eesti tüdrutse! Tahmatult peab arwestama iga poiss, mis neile meeldib. Ja mis neile meeldib, on hea,

puhas ja aus. Ja kui siis õnnestub olla neile meele järele, kuidas nad ostawad olla siis tänulifud, awarajüdamlikud ja hellad. Kuidas nad ostawad teha õnnelikust tubli mehe!...

Ei!... Ei tohi anda wõõraatele seda maad, mis kaswatab nii toredaid tüdrutuid! Kuidagi ei tohi!...

Wiiu! wiigub kõrwa juures. Midagi riimas nagu pöste. Midagi sooja hallas nõrguma krae wahel. Aga juba on saarutatud lepitu meer. Pole wiga. Surisärti sellest särgist täna weel ei saa. Nüüd weel wiimone jõud folku wõtta ja teha üks tubli sõrt läbi meisa. Ning õnni täidetud ülesanne — üks neist elu hinnaga ületatud ülesandest, mille taudu eest mehed päätsid ja löid oma kodu endale ja oma naiskaaslastele.

W. Dengo-Johanson.

Noore mälestusi vabadussõja päewilt.

Ärkasin. Oli warahommik. Eestoaik kuuldus ärewat kõnelust ja rutulisi samme. Keegi läks vist välja, jälle paugatas uks.

Vaikus. Vahtisin lakke, kuhu läbi vaheukse langev lumevalgus tekitas mitmesuguseid walgeid laikke.

Tr—tr—tr... tr—tr—tr... Ehmusin, olgugi et tundsin toda podinat. Olin kuulnud seda juba eelmiseilgi päewil, ainult nõrgemat. Teadsin ka, et niisugust „juttu“ ajab kuulipilduja. Ja et see üks verejanuline riist on, seda teadsin ka juba, ehkki ma teda polnud veel näinud.

Mõtlesin, et kuidas seal kaugel kuulid mehi läbistawad, kuidas nad siis järsku pikali wajuwad ja hangele punane verelõik ilmub. Nägu virildub wälist. Külmal veri...

Aga...? Mõttekäik katkes. Tundus, nagu oleks rugin lähemale tulnud. Üksikud päigud kostsid kaunis selgesti. Ega ometi...?

Hirmu ja ärewusega hüppasin wõõdist ja tormasin akna juurde. Väljas walgenes. Nägin käinis selgesti läbi jäälilled hangetanud nürmi, kaugelt metsa siluetti ja naabri talu. Nägin, kuidas suits tõusis korstnast kindlalt ja rähulikult ja jäi kauaks püsima, nagu poleks midagi juhtunudki. Ainult inimesi ei näinud liikvel.

Kuulsin, kuidas tuppä tulnud isa kargatas:

„Mis sa poiss tolgendad poolalasti akna juures. Kas tahad jälle oma nina wesiseks külmetada või mõnda pommi vastu silmi saada,“ ütles hääles tundsin nagu wõõrast hirmu.

„Ees, kas pilluwad juba pommidega, või...“

„Kas sa ei tea, et Kõõwistal juba lahingut lüüakse?“

„Ei tea, kas Kõõwistal juba sõdurid sees?“

„Ei näinud me seal ühtegi elawat hinge peale koera ja wana Jaagu.“

„Teised kõik vist sõjas või putket teinud?“

„Ära jah põgenenud. Sina poiss pea aga suu kinni, waat kui ühe akna juures nappipidi saad, küll siis tead, mis tähendab putket tegema. Ega kuul ei küsi.“

Olgugi, et hakkas külm, waatasin veel akna juures uudishimulikult metsa ja talu silmaspidades. Lahingtegevus oli wahepeal märksa ägedamaks muutunud.

„Esa,“ hüüatasin, kui nägin, kuidas naabri metsatuka kõrwal lumi üles kees ja suurelt kaselt walge kild kõrwale lendas. Selle järele käis hirmus mürts. Ka isa oli jõudnud akna juurde ahjupaistelt, kus oli hakanud hobuseriistu parandama. Mina ei teadnud alguses midagi teha ega oelda. Pilk langes isa näole. Esimene, mille sealt kinni püüdsin, oli hirm. Isa muidu heatahtlikul ja

Sinitunnid.

Näe, ehahelk
veel tasakesti
mu aknal mängib
kui kuldne vesi....

Miks maidu mu meel
nii vaikne ja vaba
ja mõtted nii kerged,
kui hämar on tuba....

Vist põlevad läänes
mu püevased patud,
mis üles on loetud,
tuliridale kantud....

Aleks. Kukk.

lõbusal näol märkasid kerget värinat. Sügava tõsidusega ütles ta: „Ennäe, kurradid, peame nüüd meiegi pakku minema.“

Polnud vaadanud isale kunagi nii põhjalikult näkku, kui sel silmapilgul. Kuid leitud, et ta habemest ja juustest olid üle poole hallid. Tahtmatult lendas peast läbi mõte, mis võrdles isa tolle haavatud puuga, mis jäi veel püsima.

„Jah, siit peab katsuma veel eluga pääseda,“ rääkis isa endamisi.

„Kuhus tes nüüd,“ ütles ema, kes ka vahepeal tuppa tulnud.

„Pole teist kummaski sõjameest. Kellel teiega asja. Tea, kas jõuavadki siia.“ Hääles kõlas aga siiski palju äraandlikku hirmu ja kartust.

Algas kiire asjade kokku panemine. Laoti ilma suurema valikuta reele riideid, toidumooni ja veel igasugust kraami.

Seadsin end kiire korras riidesse ja asusin välja. Varsti olime sõiduvalmis. Jätsime emaga jumalaga.

„Tea, kas näemeegi enam,“ ütles ema kätt andes.

Olgugi, et ei uskunud asja endameest nõnda hullu olevat, tundsin järsku pisaraid silmis. Kui tõepoolest juhtubki nõnda, et ei näe ema ega kodu enam.

Varane hommik oli külm. Hobune härmatas. Isa habe jäätas ja oli nüüd täielikult valge. Regi krigises lumel ja jättis üksteise järele maha aiateibaid, puid ja lumehangi. Vaatasin, kuidas kodu kadus selgesse talvehommikusse. Üksikuna ja väiksena jäi ta laiale lumilagedikule, nagu ei arituks ta üldse neist sündmustest. Ikka heasoovlikuna jäi ta ootama, et mind jälle vastu võtta.

Lasksime täiel sõidul künkast alla; kadus majakatus, korsten ja suits. Kogu tee oli isa vaikne, sülitas vahet ja

sundis hobust kiiremale sõidule. Millest ta küll mõtles, seda ei taibanud. Küllap aga vist halba.

„Käed üles!“ Hobune peatati.

„Kuhu sõidad?“

„Alles nüüd silmasin ree kõrval kaht sõdurit püssidega.“

„Tuled ühes meiega,“ ütlesid isale ja võtsid ohjad. Jäin neile hirmunult otsa vahtima ega teadnud, mis nüüd oodata.

Üks sõduritest aga andis mulle paraja hoobi, mis mind reest välja viis ja karkis: „Sinusuguseid pole meile veel vaja.“

„Katsu koju saada,“ kuulsin isa hüüet.

Siis kadus regi metsa puie vahele. Hüppasin jalule ja esimene mõte oli isale järgi joosta. Taipasin aga pea selle mõttetut ja hakkasin nuttes kodu poole vadima. Varsti hingeldasin palavusest. Seisma ei tohtinud aga jääda, sest juba lendasid kuulid vingudes üle pea. Täis hirmu jõudsin võsastikku, kus heitsin pikali mätta taha. Sealt välja piiludes nägin sõdureid suure kiirusega enda poole jooksmas.

„Tulevad vist mind otsima,“ torkas mõte läbi pea. Sõdurid jooksid hooti ikka mätta tagant mätta taha ja laadisi jooksul ise püsse. Kuulide sadu muutus tihedamaks. Nägin, kuid lähedalt põõsailt oki kukkus ja mätastelt lund tolmutas. Hüppasin püsti ja hakkasin kõigest jõust kodu poole jooksmas. Kõik maailm läks silme ees kirjuks: sõdurid, võsa, veri ja haavatud. Kõrvus mühises, paukus ja vilistas. Olin läbimärg ja väsinud, aga ikka ruttasin lumes edasi. Mõtlesin, et olen juba ammu haavatud või surnud, sest jooksin praegu risti kahe liini vahelt, kuid imelikul kombel polnud kuulidel minu järgi isu.

Hulga aja pärast jõudsin õuele, kust, nagu hiljem selgus, ema mind tuppa oli kannud.

Evo Eldo.

Maanoorteringide töösuunast Soomes.

Töö mitmekesisemaks. — Esijoones kasvatada turundatavaid kultuure. — Enam algkoolist vabanend poisilapsi ringidesse.

Maanoorteringide töö, kus noored rakendatakse tööle murdeas põllumajandusliikude, kodumajandusliikude ja ühiskondliikude küsimustega, on Soomes viimasel kahel aastal eriti laienenud nendesse maakohdadesse, kus varemalt võeti osa ringide tööst väga loiult.

Kui Soome maanoorteringides töötavate liikmete pere ulatub praegu 40.000-deni (3,5 milj. rahvaarvu juures), siis on olnud see võimalik seetõttu, et noorte tööd toetavad suurte summadega „ameerika onu” Rockefelleri kapital, Soome valitsus, Soome Punane Rist ja kohalikud majandusliikud ja seltskondlikud organisatsioonid. Toetuste tõttu on olnud võimalus maksta väikest tasu ringijuhitidele, on olnud võimalus palgata ametisse erilised noortetöö juhid, kes pühendavad kogu oma jõu noorte töö ja tegevuse organiseerimiseks ja korraldamiseks. Niisuguseid juhte oli viimasel ajal tööle rakendatud ligi poolteist sada. Toetustega on olnud võimalus ka anda noortele tehtud töö eest vastavaid autasusid, mis on eriti innustanud noori töö juures.

Ringides tegutsedes liikmed kasvatavad esijoones mitmesuguseid turundatavaid kultuure, kusjuures keskmiselt on liikmel harida ja korras hoida omast vabast ajast 180 ruutmeetri suurune pindala. Noorte kätes haritav pindala ulatub üle 600 ha, millelt saadakse aastas kogutulu umbes 750 tuhat krooni, nõudes sealjuures kulu 300 tuhat krooni. Noorte töö vaba aja kasutamise eest annab seega puhtsaaki (tulud — kulud) 400 tuhat krooni. Kui aga arvestada vabal ajal tehtud oma töö raha peale, siis tõuseb noorte töötulu 550 tuh. kroonini, andes keskmiselt igale ringi liikmele puhtsaaki aastas 15 krooni ja aari kohta 8 krooni ümber. See on suur rahvamajanduslise varanduse kogumine, kuid töö suurem tähtsus seisab veel enesele omandatud teadmistes, mida võimalus edaspidi tulusalt elus kasutada, ja noorsoo kasvatavas mõjus.

Esijoones on laiendatud siguri, kurkide, aedmaasikate, sibulate, seemneviljade ja marjapõõsaste kasvatamist, mille turundamiseks võimalused soodsamad.

Kui varemalt oli maanoorte töö hüüdsõnaks: „kasvatada kultuure, millega saab muuta kodumajandust otstarbekohasemaks ja mis vajalikud esijoones oma majapidamises”, siis nüüd „kasvatatagu kultuure, mida võimalus turundada ja mida vajab Soome maa ja rahvas ning on sunnitud praegu välismaalt sisse vedama.”

Turundatavate kultuuride kasvatamisele on eriti viimastel aastatel pühendatud suurt tähelepanu, sest on märgatud, et noori 16—18 aasta vanaduses ei rahulda ainult mitmesuguste kultuuride kasvatamise tehnika tundmaõppimine ja nende edasiandmine tasuta kodumajandusele või kodutalule, kuna niisugusel juhul jäävad noored sageli peatööst eemale. Kui aga noorte ülesanne on turundatavate kultuuride kasvatamises, siis on neil võimalus saada tehtud töö eest ka väikest rahalist tasu ja noortes püsib huvi ning töötähtahe ringi tegevuse vastu palju kauem.

Aruande aasta jooksul olid ringi liikmed Soomes turundanud oma toodetest raha eest 1933 aastal 21,2% (1.647.880 Smk = umbes 50.000 krooni) eelmise aasta 18% vastu. Noorte poolt kasvatatud saaduste otstarbekohasemaks turundamiseks on loodud noorte tööd juhtiva keskkorralduse „Maanoorteliidu” juurde ka vastav eriline toimkond, kes otsib ringi liikmete saadustele soodsamaid müügi võimalusi ning hangib kevadel soodustatud tingimustel ka ringi liikmetele seemneid ja kunstväetisi. Sama toimkond võimaldab ka aabi ringidele tõuloomade ja lindude muretsemisel, hõlbus-

Üle valge lumevälja.

Suuskadega, — jättes maha
elumured selja taha,
lüglen alla mäe.
Lumel luues paraleeli,
vilistades rõõmus-meeli,
sõuan pingul käe.

Üle valge lumevälja
maiest eluringist välja
viib mind suusatee.
Talve ilust kangistuna,
sõidukirest vangistuna,
ära kaugele...

Läbi võsa, helmeskeede,
üle kalliskivi-teede,
nagu unelmate valda;
kus kõik teemantite ehtes,
puud ja pöösad klaasist lehtes;
lähkuda kust enam malda.

Hans Kessler.

tades ühedel liikmetel kergemini materjali muretsemist ja teistel müüki.

Soome maanoorteringide tööd raskendab liikmete noorus, sest liikmed on vanad keskmiselt 13,6 aastat. Ka on ringides liikmeteks enamuses tütarlapsed (ringide liikmetest on 57,2% tütarlapsi ja 42,8% poisslapsi). Ka esimest aastat töös olevate noorte protsent on liiga suur, sest noortest, kes töötavad ringides, on esimest aastat 46,4%, teist aastat 27,8%, kolmandat 14,0%, neljandat 7,7%, viiendat 3,2%, kuuendat 0,8% ja üle selle 0,1%.

Juhtide ringkondades on tõsiselt peavakorras ja otsitakse abinõusid ning vahendeid, kuidas tõsta noorte tööst osavõtjate vanadustaset, kuna vanemate noortega saab paremaid töötulemusi. Peamiselt soovitakse ringidesse liikmeteks algkooli lõpetanud poisslap-

si, kes senini olnud tagasihoidlikumad tütarlastest.

Et noori võita ringidesse pikemaks ajaks, siis hooldatakse ringides eriti töö mitmekesisuse eest, kusjuures iga aasta oleks ringis tegutsevatel noortel uued ülesanded ja eriti niisugused, mis võimaldavad noortele ka töö eest väikest rahalist tulu. Talvel on noored rakendatud tööle enesearendamise alal seltskondlikus tegevuses vilumiseks, puutöö, kodumajanduse ja loomakasvatuse ülesannete lahendamisega.

Kohalikud asutused ja organisatsioonid toetavad noorte tööd, sest maanoorteringides tehtava noorte tööga arendatakse maakultuuri ja kasvatakse väärikaid ühiskonna liikmeid.

End. Vint.

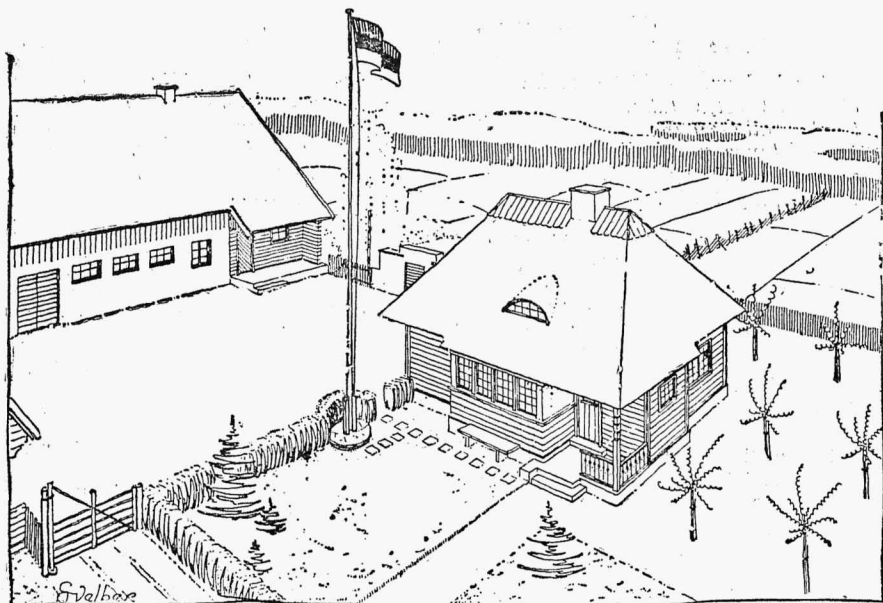
Iseseisvuspäeval lehvigu igas talus Eesti lipp.

Kuidas üles seadida lipuvarrast.

Ligineb meie Vabariigi iseseisvuspäev; meie omariikluse aastapäev — 24. veebr.; päev, mis tähistab meie rahva vaba mõtlemisviisi, meie riiklikku iseseisvust; päev, mille pärast langes meil juba aastasadu tagasi palju julgeid ja vabalt mõtlejaid esivanemaid-esiisasid; päev, mille pärast saadeti kaugele Siberi legendikkudele palju meie agaramaid tegelasi ja Vabadussõjas uuesti sama ideed kandes langes palju meie ustavaid isamaa poegi.

Kuid, kahjuks, meil ei pühitseta küllalt väärikalt seda suurt päeva väliselt. Meil puudub väärikas väline tundemärk, meil puudub peaaegu iga talu õuel sinimust-valge lipp, mis peaks tähistama selle suurpäeva tähtsust.

Meie hõimuvõlled, soomlased, on jõudnud selles suhtes meist kaugele ette. Seal on iga majal, nii maal kui linnas, riigilipp mis ei lehvigi ainult võimsalt taeva poole riigi tähtpäeval, vaid tähistab maal ka tähtsamaid pere-

Joon. 1. Nii peab lipp lehvima Eesti talus iseseisvuspäeval.

konna sündmusi. Isegi väikestel nädalalõpu majadel on igal oma lipp, mis pannakse lehvima omaniku tulles nädala lõpuks majja.

Ka meil see puudus on kõrvaldatav võrdlemisi väikeste kuludega. Toon allpool mõningaid näpunäiteid selle välis-tunnusmärgi — lipu ja lipuvarda kohta.

Riigilipp peab olema valmistatud kindlate mõõtude järele ja nimelt nii, et lipu pikkus suhtuks laiusele nagu 11:7-le. Riigilipu valmistamise kohta on antud lähemad juhtnöörid „Maanoortes“ nr. 1 — 1935, lhk. 15. *)

Kerkib küsimus, kus oleks taluõuel õige koht lipu asetamiseks. On mõeldav asetada lipp kahel viisil. Õige väheste kuludega on seotud lipu asetamine lühikese vardaga elamu külge, mis peamiselt levinenud linnades. Kuid suuremalt jaolt meie talu õued ja elamud on piiratud suurte kõrgete puudega, mis ei lase eelpoolnimetatud viisil lippu eemale paista. Jääb ikkagi õigeks viisiks ase-

tada lipp selleks otstarbeks talu õuele sobivasse kohta ülesseatud lipuvardale. (Joon. 1.)

Joonisel 2 on toodud kaks võimalust lipuvarraste maasse asetamiseks. Mõlemil juhul varras koosneb kahest osast: lipuvarda osast ja toetusosast. Lipuvarda osa mõlemi viisi juures on ühesugune. Seda on soovitatav valmistada noorest kuusest, mille pikkus peab olema vähemalt 10—15 meetrit. Lipuvarda alumine osa 1,6 m ulatuses on soovitatav jätta kandiliseks, sellega saab asetada varrast tugevamini toetuspuude vahele.

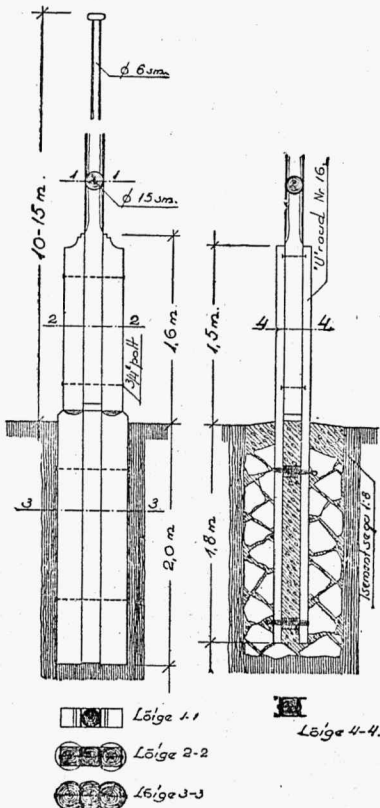
Alumise toetusosa läbimõõt peab olema vähemalt 15 sm (6 tolli) ja ülemise otsa 6—7 sm (umbes 2,5 tolli). Toetusosa esimese viisi juures koosneb kahest 3,6 m pikkusest ümmargusest palgist, mille pealmised otsad 1,5 m ulatuses on tahutatud kandilisteks, kuna sisemised küljed on tahutatud terves ulatuses. Maasse tuleb asetada toetusosa kahe meetri sügavuselt. Toetuspuude vahele asetada 2 m pikune ja 15 sm paksune puuklots, et jätta lipuvarda alumise osa tarvis 15 sm vahet; toetuspuud ühendada kahe poldiga. Lipuvarras on toetuspuude külge kinnitatud kahe $\frac{3}{4}$ tolli läbimõõdus poldiga. Lipuvarda ülesaja-

*) Kahjuks on selles kirjutuses juhitud eksitav viga, mida siinkohal palume lahkesti parandada: II lipu suuruse mõõdud peavad olema — pikkus 200 sm ja laius 126 sm. Toimetus.

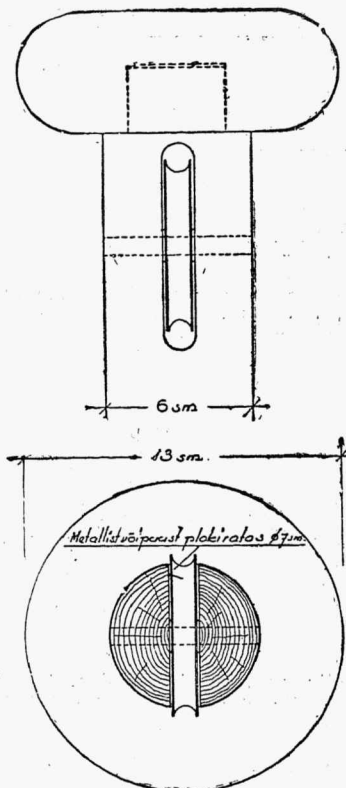
misel kinnitada varem ülemine polt, see võimaldab lipuvarda hõlpsamat püstitamist.

Teise viisi juures on toetuspuudeks kasutatud 16 sm laiuseid ja 3,3 m pikuseid U-raudu. Maasse ulatuvate otsade vahele on kahte kohta asetatud 15 sm paksused puuklotsid, klotside kohalt on U-raud ühendatud traadiga.

Lipuvarda tugi on kinnitatud maasse raudkivide ja tsemendi segu (1:8) abil. Selleks asetada raudkivid kihtide viisi ja vahed täita hästi tsemendi seguga. Varda kinnitamine toimub nagu eelmise viisi juures.

Joon. 2. Kaks võimalust lipuvarda maasse kinnitamiseks: paremal lipuvarras asub maa sees kahe ümmarguse palgi vahel; vasakul — kahe U-raua vahel ja kindlustatud raudkivide ja tsemendseguga.

Joon. 3. Lipuvarda ülemine ots plokkirattaga, mille üle käib lipunöör.

Lipuvarras lõpeb läätsakujulise puust nupuga. Nupu alla lipuvardasse on asetatud plokk-ratas, kas metallist või puust (joon. 3). Lipu ülestõmbamiseks tarvitav nõör on soovitatav kokku põimida (plessida). See on tarvilik selleks, et ei tõmmataks nõöri plokist välja. Lipuvarras on soovitatav värvida valgeks. Esimese viisi juures, et lipuvarras kauem püsiks, on soovitatav toetuspuudesse 30 sm kõrguselt maapinnast puurida allapoole kallakuga augud, millised aeg-ajalt täita puud konserveeriva ainega, näiteks, immutusõliga, petrooleumiga ehk soolveega; see pikendab tunduvalt lipuvarda iga.

Edgar Velber.

Lavamatid põimime ise õlgedest.

Neid võib kasutada mitmeks otstarbeks.

Majapidamises, kus kasutatakse taimelavasid või kus kavatsetakse neid alles rajada, on vajalik nende katmiseks valmistada õlgmatte. Praegu on nende põimimiseks soodus aeg, kuna hiljem, kevadepoole, muud tööd annavad selleks vähem mahti. Noorte huvides on see töö selgeks õppida, milleks siin juhtnõre toome.

Mõõdud valime vastavalt vajadusele. Lavade katmiseks peab matt olema vähemalt 50 sm aknast pikem. Keskmised mõõdud on: pikkus 225—250 sm ja laius 120—130 sm (joonis 1).

Materjal: 1. Õled, sirged ja puhad teradest ning umbrohust. Kus kasvab head pilliroogu, seal võime tarvitada seda. Ühe mati jaoks läheb umbes üks kuba rabatud õlgi, hind 25 snt.

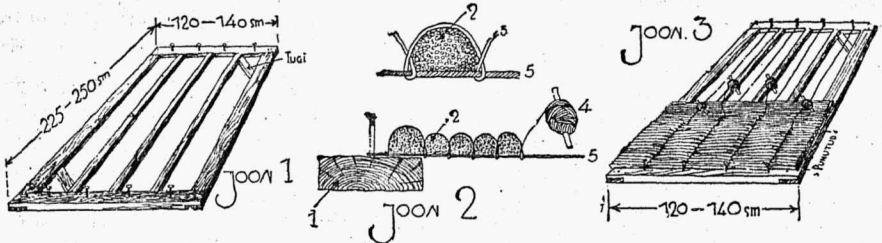
2. Nööri. Sobivaim on manilla nõör kui mädanemisele parema vastupanuga. Alusnööriks võetakse jämedam kahekordne, kuna põim- ehk kinnituspõör võib olla peenem, ühekordne. Tarvitatakse ka linast või kanepist nõöri, kuid nende vastupidavus on väiksem. Kui siiski tahame kasutada linast nõöri, siis imbutame selle tõrvaga või kastame linaseemne õlisse. Nööri läheb vaja ühe mati tarvis umbes 10 m jämedamat ja 15 m peenemat.

Punumise raam. Selle valmistamine 1½-tollistest laudadest. Üldmõõdud vastavalt soovitava mati suurusele, keskmiselt pikkus 225—250 sm, laius 120—140 sm. Nurgad kinnitatakse kolmnurkadega. Külgraamide vahele tuleb asetada pikuti kolm 7—9 sm laiust lauda. Raami otslaudadesse lüüakse eel-

mainitud kolme laua vahekohtadesse neli tugevamat naela või puupulka, need on alusnööri kinnitamiseks.

Punumine. On meil materjal muretsetud ja raam valmis, asume kas kuskil kuuri- või reheall, hädakorral ka rehetoaas, mati punumisele. Kõigepealt kinnitame alusnöörid (4) raami otsades olevate naelte või pulkade külge; kerime kinnituspõöri ümber vastavate lühikeste punumispulkade — viimaste pikkus olgu 12 sm. Nööri kerime pulga ümber nii, et see ei libiseks üle otste maha ja et jatkuks üheks punumiseks. Niisuguseid punumispulki olgu neli, s.o. iga alusnööri kohta üks. Järgmiseks paneme õled pinguliolevalle alusnööri-dele, neid enne lüües vastu põrandat tasaseks. Õled laotame ühtlase õhukese kihina, tüükad ühele poole; siis võtame teise poole õlekoost ja asetame selle esimese peale teise kihina, tüükad vastaspoole. Nüüd kontrollime veel, kas kogu õlekiht on ühtlane ja sobiva paksusega (liig paks matt ei ole hea, mädaneb liig kiiresti) ja kas tüükaotsad on tasaselt külglaudade kohal.

Punumist algame ühest otsast. Kinnituspõörid koidame alusnööride külge, võtame väikese peotäie õlgi, tõmbame nõöri punumispulgaga üle nende õlgede ja pistame alusnööri alt läbi, nii et ülestulev nõör jääks õlgede ja allamineva nõöri vahele (joonis 2). Punumine võib toimuda kahe inimese tööna, kusjuures kumbki punub kahel nõöril. Kui aga töötab üks inimene, siis punutagu kõiki nõöre ühtlaselt edasi. Punumisel on sobiv olla põlvili punutud osal. Tõõ

Joon. 1. Raam lavamattide tegemiseks.

Joon. 2. Näiteid mati põimimiseks: 1) raami otsalauad, 2) õled, 3) peen nõör, 4) punumispulk, 5) alusnõör (jämedam).

Joon. 3. Mati punumise läbiviimine raamil.

juures tuleb valvata, et pikuti jooks-
vad nõõrid asuksid üksteisest võrdses
kauguses. Õle peotäied ühekordseks
põiminguks olgu ühesuurused ning neid
tõmmatagu ühtlaselt ja tugevasti alus-
nööri külge kinni (joon. 3). Esimene ja
viimane peotäis olgu aga suuremad,
siis on matt otsast tõstmisel tugevam.
Punumise lõpul sõlmitakse alus- ja kin-
nitusnõör omavahel tugevasti kokku.

Selleks, et ilusamaid matte saada,
asetame sirgeservaline laud raami äär-
laua kohal olevaile õleotstele ja lööme
terava kirvega matiservad sirgeks.

Niisugust õlgmatti võib majapidami-
ses kasutada õige mitmeks otstarbeks,
näiteks kartuli ja juurvilja veol vank-
rikattena ja talvel külmade tuulte pu-

hul akende kaitseks. Head on nad ise-
gi tarbekorral ajutiseks magamisase-
meks, kusjuures pannakse kaks matti
ülestikku, puuhalg padjaks ühte otsa
mattide alla. See on väga praktiline
võrreldes seniste õlgasemetega, mis te-
kitavad palju mustust ja tolmua.

Tööproduktioon. 8-tunnilise tööpäeva
kestel võib üks naistööline punuda 4—5
matti. Kui arvestada õled, nõör ja töö-
tasu, läheb iga matt maksma keskmis-
selt 75—85 senti. Taluoludes meil ma-
terjali eest tasuda ei tule, samuti lei-
dub seal vaba tööaega, kas talveõhtu-
tel ehk sajastel päevadel.

Tarmo Haavaniit
(A. Liidemann.)

Kaunistagem oma kodu seinu.

IGA ruumi ilme ja meeldivuse mää-
rajaks on õige suurel määral ka ruu-
mi seinte katmisviis ja nende kaunis-
tamine, värv ja pildid ning vaibad.

Meil on levinenumad peamiselt kaks
seinte katmisviisi: tapeetimine ja vär-
vimine kas lubja-, liimi- või õlivärviga.
Niihästi tapeetimisel kui värvimisel
seisame küsimuse ees: missugust vär-
vi või kirja valida oma ruumi seintele?
See on päris raske küsimus, eriti ta-
peetide valikul, kus erikirju on nii
palju, et silmad lähevad kirjuks neid
vaadates. Siin on kõige kergem va-
lida, kui pidada meeles: mida ta-
gasihoidlikum on tapeedi
värv ning kiri, seda väiksem
on võimalus, et ta tüütab
või toa sisustusega ei sobi.
Samuti ka seinä värvimisel tuleks va-
lida ikka võimalikult pehmem, tuhmin
ja tagasihoidlikum värv. Et seinä värv
oleks sobiv teie üldise sisustusega, sel-
leks on kõige lihtsam valida seinä vär-
viks sama toon, mis on mööblil. Kui
näiteks mööbel on mustast puust. kae-
tud sinisepõhjalise riidega, siis ruumile
sobib kindlasti ka sinises toonis sein.
Kõik teised värvid võivad aga kergesti
olla kas ainult ebasobivad või halve-
mal juhul silma haavavad. Tapeedi
kiri on viimasel ajal ikka võimalikult
väike, nii et ta seinal mõjub peaaegu
ühetoonilisena, olgu tal sees siis väik-
seid laike või jooni; mõnes tapeedis ka
üksikud lillekujutused. Seesugusest ta-

peedist ei tüdineta nii ruttu kui suure-
kirjalisest, ning ta mõjub ka ilusa-
mana. Suurekirjaline tapeet sobib ai-
nult kas hästi suurde, avarasse ruumi
või lastetuppa, mitte aga enam viima-
sel ajal otstarbekohaseks tunnistatud
väikestesse ruumidesse.

Lubjatud ning liimvärvitud seinu,
mis ühevärvilisena liialt tuletavad mee-
le haigetuba, on võimalik muuta ela-
vamaks ning värviküllasemaks, kui
nendele pritsida 3—4 erivärvi väikesi
laike ning pritsmeid, või kui neid rul-
lida üle värvisse kastetud kareda koti-
riidega. Sel viisil tehtav kiri näib ena-
masti väga kaunis ja see kaotab täies-
ti ühevärvilise toa liigse ametlikkuse
ning külmuse

Pildid seinte kaunistamis-
vahendina. Milgi viisil ei saa jätta
nimetatama pilte kui seinte kaunistajaid.
Kahjuks on aga meil pildid veel
hoopis vaeslapse osas, seda küll mitte
niivõrd piltide arvu järele, küll aga
headuselt ja iluduselt.

Ei ole sugugi ükskõik, missuguse pil-
di oma seinä kaunistamiseks valime,
kuidas tema raamime ja kuhu riputa-
me. Kuna kaunis pilt õigel kohal näi-
tab elanike head maitset, labane pilt
ebasündaal kohal võib rikkuda ka mui-
du maitseka ja kauni toa mulje hoopis.

Pildi ülesandeks on elustada muidu
lagedat seinapinda ja anda silmale pea-
tuspunkti. Seepärast tuleb pildile ko-
ha valikul arvestada seinä mõõte, toa

kõrgust ja ruumi valgust, et pilt seinal täielikult mõjule pääseks. Selleks tuleb enne naela löömist pilti proovida ühel ja teisel kohal, kuni leitud talle sobiv kõrgus ning koht, ja siis alles asuda naela seina löömisele.

Pildite, mõtlen siinjuures peamiselt seinapiltide, valikul tuleb olla eriti hoolas. Päevapildid, ka suurendused, pole selleks kunagi kõige paremad, sest need makstavad liialt tugevasti perekonda ja mõjuvad seega segavalt ja pealetikkuvalt külalisele. Perekonna päevapilte — vanemate piltide suurendusi — võib seepärast panna magamistuppa, kus siis perekond jääb ikka omavahele. Elutuppa võib küll asetada mõne tähtsa riigitegelase pildi lihtsas raamis klaasi all.

Veel valusamini kui päevapildid mõjuvad aga silmale keerulistes, silmatorikavatesse „kuldraamidesse“ surutud tundmatu päritoluga „õlimaaliid“ — pildid, mis kujutavad kas metsa puude vahelt läbi voolava jõkesega, tormist merd, ingleid, imeilusat roosat koidupuna jne. Nende asemel soovitaksin küll noortel panna seinalle kas või nende eneste jooniseid. Nii mõnigi noor poiss või tütarlaps joonistab ju juba koolis ilusaid asju, mis seinalgi aitaksid rohkem kaasa kodu kaunistamiseks, kui nood laadalt ostetud „õlimaaliid“. Kui ise ei suuda selgusele jõuda, mis oma tödest on sobiv ja mis sobimatu, siis võib selleks küsida nõu kas õpetajalt või mõnelt teiselt asjatundlikumalt inimeselt. Samuti on küllalt palju väga häid värv- või must-valgeid trükipilte, mis antakse kaasa mõningate pildiajakirjadega. Ka neid on klaasitult ning raamitult sagedasti väga head seina kaunistajad. Loodan, et noortel leidub huvi ja tahet otsida neid ning valida neist parimaid. Sellega teevad noored enesele aina kasu, sest kodu igakülgne kaunistamine on ju nende ülesandeks, seega kõik mis kodudes leidub, annab esijoonest tunnustust noorte ideaalidest, töökspidamisest ja maitsest. Muide, usulised ja pühapildid, mis äratavad inimesi vaiksele järelemõtlemisele, tuleksid paigutada magamistuppa samuti kui eelnimetatud perekonna päevapildid. Usulised pildid ei sobi juba oma vaikuse ja rahu tõttu askelduse ja käraga täidetud ruumi, pealegi pole ju elanikel vaja kuulutada oma usulist meelsust igale sisseastujale, asetades nähtavasse kohtaadesse

seinasalme ja usulisi pilte. See jäägu meie pühapäevaseks, puhketundide süvenemise aluseks.

Kui palju panna pilte seinal? Loomulikult võib panna ühele seinalle rohkem kui ühe pildi, aga seina ei tohi piltidega üle kuhjata. Ka piltide paigutus on tähtis — suuremad pildid asetatagu ikka kõrgemale kui väikesed, kuid üldiselt ei ole soovitatav riputada pilti kõrgemale inimese vaatepiirist. Siinjuures ei ole alati mitte väga tähtis piltide sümmeetriline paigutus, vaid see mõnikord on liig ühetoonilinegi. Ka selle juures peab igalüks toimima vastavatel proovidel kõige paremaks osutunud viisil, nii nagu see on kõige sobivam toa sisustusele

Palun aga: ärgem kasutagem piltide taguseid vanade ajalehtede, kasteheina- ja paberilille-kimpude ja muu seesuguse kribu-krabu hoikohaks! Mitte miski ei labasta pilti nii väga, kui see.

Seinavaibad seina ilustajatena on mõeldavad ainult siis, kui vaip on tõsiselt ilus ja kui tal on seinal ka otsustarvet. Näiteks on väga kaunis vaip, mis kattes osa seina ulatub ka sohva-kattena üle sohva. Sel juhul tuleks kasutada villast, soovitatav pärsia-, smürna- või rüüavaipa, mille kiri ning värv sobib ruumi. Nii vaip katab seina ja soojendab, on aga ühtlasi ka seina kaunistuseks oma kirja kui ka otsustarbekohasuse tõttu. Väga inetud on aga mõningad vaibad, mis püüavad jäljendada maali — sagedasti esinev õhukesele riidele õmmeldud luigid, lilled ja vesi. Need on enamasti jämedalt ebakunstiliselt välja töötatud ja seina kaunistamise asemel nad võivad seina rohkem rikkuda. Üldiselt soovitaksin kasutada vaipa seinal ainult seal, kus ta on möödapääsematult vajaline, sest vaiba ilu määrab väga suurel määral tema otstarbekohasus ja kunstiliselt kõrgeväärtusliku vaiba väljatöötamine nõuab tegijalt palju vaeva ja tööd ning kõrget kunstilist taset.

Üldiselt on õige seinte kaunistamisel, olgu see värvidega, piltidega või vaipadega, olla ennem liiga tagasihoidlik ja lihtne, kui esiletükkiv ja üle kuhjatud. Sein peab moodustama niihästi mööblile kui ka inimestele meeldiva tagapõhja, fooni. Ning hea tagapõhi peab alati laskma esemete eneste omadusi ja ilu välja paista ega ei tohi neid enda kirevusega varju jätta.

Salme Masso.

Kama on maitsev ja toitev söök.

Kuidas seda valmistada.

Kama on meie esivanemate tunnustatud toit ja praegugi mitmel pool väga au sees. Kama koosneb kaun- ning teraviljadest. Ta on maitsev, väga toitev ja odav. Tarvitatakse herneid, ube, nisu, rukkeid, otri ja kaeru. Kui võtaksime kõiki teravilju ühepalju, siis 100 gr kamajahu sisaldab: valku 15,6%, rasva 2,6%, süsivesikuid 63,3% ja soolastid 6,3%.

Eriti valgurikkad on hernerid ja oad, sisaldades keskmiselt 24% valku. Samuti soolade hulk on hernerstes õige suur. Võttes herneid ja ube kama koosseisu enam, tõstame ka kama toiteväärtust. Hernel ja oal on ühekülgne ja tuim maitse, sellepärast meie neid üksikult väga sageli süüa ei armasta, kuid kamas on kaunvili hästi maitsev.

Kama valmistamisel keedetakse terad eraldi nõrga soolaveega kolmveerand-pehmeks. Lastakse nõrguda ja kuivatatakse nii, et terad muutuvad kollakas-pruuniks. Jahvatatakse häriliku leivajahu või sõelajahu jämeduseks. Teri ei või kunagi päris pehmeks keeta, siis ei saa neist maitsevat kama. Kuivatamisel on tarvilik kerge terade pruunistamine, mis annab kamajahule heledollase värvi ja hea maitse. Palju pruunis-

tatud teradest saame mõru, kohvimaitselise jahu, see pole isuäratav.

Peale kõrge toiteväärtuse on kamal veel see hea omadus, et tema lauale andmine toimub peaaegu ilma ajakuluta. Sellepärast ongi ta suvel väga tervitatud toit. Kamajahu valmistamine peab toimuma kindlasti talvel, millal aega teri keeta, kuivatada ja veskil jahvatada. Kamajahu hoidub nagu iga teinegi jahu, sellepärast tuleks teda terveks aastaks korruga jahvatada. Veskile peaks naabrid minema korruga või võimaluse korral kama koos valmistama. Väikest hulka ei tahteta jahvatada ega sellepärast kive puhastada. Satub aga loomajahu, kliisid või rukkijahu hulka, on kama rikutud. Eriti rukkijahu on maitsetult terav ja kliisterdub söömisel pudruna ümber hammaste.

Kamajahu valmistatakse mitmesuguses vahekorras. Pea igal perenaisel on oma maitsekohane retsept. Toon allpool kolm näidet:

Esimene — 1 ltr nisu, ½ ltr. ube, ½ ltr herneid, ½ ltr. rukkist, ½ ltr otri. Teine — 1 ltr nisu, 2 ltr otri, 6 ltr kaeru. Kolmas — 1 ltr nisu, 2 ltr otri, 2 ltr herneid, 1 ltr ube, 5 ltr kaeru.

H. Pagland.

Sukkade pesemisel

ei tohi tarvitada keeva vett ega määrida seepi peale.

Sukke tuleb pesta sageli, sest mustas ja higi söövad sukka enam kui sagedalt pesemine. Samuti ei või jätta ka sukke kauaks mustalt seisma. Sukki ei pese me ühes muu pesuga, vaid eraldi. Enne pesemist klopipe sukka-dest tolmu välja. Pesemist toimetäine värvi järgi enne heledamad, siis tumedamad, et nad üksteise värvi ei rikuks. Sukad peseme seebiveses — mitte seepi peale määrides. Peeneks lõigatud seebile ehk seebihelbetele valame peale kuumat vee ja klopipe vitstest vispliga vähale, siis teeme vee parajaks, lei-geks. Seepi pole vaja liiga palju ratsata; aitab küllalt kui nõusse saame kergelt vahutava vee. Sukad peseme selles vees muljades, mitte hõõrudes.

Kui labad väst eriti mustad on, võime neid vähe hõõruda, mitte kunagi aga sukka säärt ja jala pealist. Nii peseme sukad vähemalt kahes vees niihästi parimalt kui pahemalt poolt. Siis lõputame seebi hästi välja leige veega, sest sisse jäädes teeb seep suka koe kõvaks ja mõjub ka värvile (näit. valged sukad muutuvad hallikaks); Pesu- ja lõputusveed olgu ühesoojusel, siis sukad ei vanu, eriti villased. Ka liig kuum vesi väntab villaseid asju kergesti. Vanumise ärahoidmiseks võime lisada ka vähe ammoniaaki (nүүskpiiritust) veele. Värvi hoidmiseks, näiteks mustadel sukkaudel, leotada neid enne pesemist vähe aega äädikavees.

Sukke ei või väänata nagu harilikku pesu, vaid pigistatakse veest välja. Pestud suka venitame käe peal loomuliku kujuliseks ja paneme kuivama. Nööri asetame suka labast (pöiast), mitte säärest, sest sinna jääv joon ei mõju hästi suka väljanägemisele. Väga hea on sukki kuivatada traadist, papist ehk puust valmistatud lamedal jalakujulisel alusel, mida võib siis üles riputada.

Kõige parem oleks sukki pesta nii, et paneme nad iga õhtu külma vette likku, hommikul vääname kuivama. Siis peavad meil muidugi kasutada olema kahed sukad, nii et neid iga päev vahetame.

Sukki pole vaja kunagi triikida. Kui

sega aga tahetakse teha, siis on selleks kõige parem varuka triikimise lauda kasutada, et triikimise jooned sukka ei jääks. Suvesukki (puuvillaseid) on hea rullida. Vanad, sageli karuseks muutunud villased sukad omandavad parema väljanägemise, kui neid triikida läbi niiske riide.

Puhtad sukad kääname kuivamast võttes korralikult rulli ja paneme neile määratud paika. Seal need seistes silenevad. Suures peres on hea sukad märkida segimineku ärahoidmiseks. Märk teha sukale ülesse äärde, nii et see sukke kokku käänates rulli peale jääb ja igaüks kergesti oma leiab.

M. Rumberg.

Kuidas sööta kasulikke linde talvel.

Paksu lumekihi tõttu on meie talvised kasulikud linnud, nagu puukoristaja, porr ja tihased näljas, sest toitu pole neil kuskilt leida, röövikute munad puudel ammu juba söödud ning toiduks visatud leivaraasukeste juurest tõrjuvad teised linnud nad eemale, pealegi pole see nende toit.

Mainitud lindudele tuleb söögiks anda kanepi- ja päevalille seemneid, mis asetatakse vastavasse nõusse (kilukarp või midagi muud sellesarnast). Nõu kinnitatakse umbes $\frac{1}{2}$ m pikuse nööri abil peene puuksa külge. Sinna ei julge varblane, kes iseloomult arg,

minna. Söödana sobib ka tihasele rasv, mis asetatakse samuti nööri otsa rippuma; teistele lindudele võib seemneid paela ajada ja need rippuma panna. Selleks, et linnud söödakohad üles leiaks, määrida sööginõu rasvaga, kuid rasv olgu mage, samuti ka söötmisel.

Säärasteist lindudest, kes mingit otsest kasu ei anna, olgu veel mainitud põldpüü, kes ka kannatab toidupuuduse all. Tema söödaks on kohased aida-pühkmed ja mitmesugused teraviljad. Sööt visatakse maja lähedale kõvaks tambitud lumeplatsile.

Edg. Tomson.

Pikemaajalised kursused maanoorte juhtidele.

Ülemaaline Maanoorte Ühendus korraldab lähemal ajal maanoortele kahed pikemaajalised kursused: ühed naismaanoorte juhtidele Särevere kodumajanduskooli juures ja teised üldised maanoorte juhtide kursused Vahi põllutöökooli juures.

Naismaanoorte kursused Säreveres on kuu-ajalise kestvusega — 25. veebruarist kuni 24. märtsini 1935. Õppetöö kursustel on nii teoreetiline kui ka praktiline ning jaguneb: 1) üldained ja õpperingide töö, 2) käsitöö ja kodukorraldus ja 3) toiduvalmistamine.

Üldised maanoorte juhtide kursused Vahil korraldatakse kahe nädalalise kestvusega — 10. kuni 24. märtsini

1935. Seal võetakse läbi: 1) ilmavaatelistes küsimused ja töömeetodid, 2) noorte töö- ja tegevusalad ringides ja kodutalundis ja 3) talundi ettevõtted noorte tööalana (seemnekasvatus, väikeloomakasvatus, mesilastepidamine ja käsitöö).

Kursused on tasuta. Igal kursuslasel olgu kaasas ainult voodiriided ja pesu. Söömine on korraldatud samadel alustel ja samasuguse madala tasu eest nagu koolides õpilastel. Ülesandmistega ja järelepärimistega palutakse pöörduda Põllutöökoja Ülemaalse Maanoorte Ühenduse sekretariaadi poole, Tallinn, Pikk uul 40 ehk vastavate koolijuhatajate poole Säreveres ja Vahil.

Ü.M.Ü. sekretariaat.

Maanoorte mõttevahetuse nurk.

Milline peab olema maanoortering.

Maatulunduslikud ülesanded peavad olema efitohaj.

See küsimus on saanud nii mõnelegi maanoorte liikumise juhile komistuskiviks ja on jäänud tänapäevani mõnes ringkonnas vaieldavaks.

On olemas kahesuguseid arvamisi. Ühed arvavad, maanoorteringis käsitagu ainult maatulunduslikke küsimusi. Teine arvamine lähtub sellest seisukohast, et maanoortering peab moodustama maakultuuri edendava ja arendava aluse. Need on praegusel juhul kaks lähtekohta, millistest välja minnakse. On ka üksikuid juhuseid, kus maanoorteringid taotlevad vaid kaudselt maatulunduslikku tegevust; esikohale on nihkunud üldkultuurilised üritused. Mõtlen sellaseid, kui maanoorteliikumise vesivõsusid ligema vaatluse alt välja jätta.

Vaatleme esimesi — maatulunduslikke sihte taotlevaid ringe. Sellase mõtlemisviisi osmid meie maanoorteringid maanoorteliikumise sünniaastail. Oma päritolult rajaneb see mõtlemisviis Ameerika eeskujule. Meil ei ole selle mõtlemisviisi süvendamiseks senini midagi tehtud ega ei ole ka püütud seda kodumaa oludele kohandada. On vaid ülemindud rohkem kodumaisele mõtlemisviisile, et maanoortering taotlegu kõiki maakultuuri edendavaid ülesandeid. Maanoorte liikumise juhtidel on nende mõlemi mõtlemisviisiga olnud tarvaid kokkupuutumisi, kus nii üks kui teine on osutunud ebapraktilisteks.

Õieti oleneb see küsimus sellest, misugused organisatsioonid enne koהל juba olemas ja millistel aladel need tegutsevad. Peetakse üldiselt soovitavaks, et maanoorteringid töötaksid vanemate maakultuurilisi sihte taotlevate organisatsioonide, nagu põllumeeste, perenaiste ja teiste seltside, juures. Sellasel juhul oleks noorte organisat-

sioon kohaks, kus kasvatatakse vanemaile seltsidele tublisid ja teovõimsaid liikmeid. Noorteringis saaksid nad eelkõige endale tubli maatulundusliku orientatsiooni, kuuludes sinna algkooli lõpetamisest kuni 18—20 eluaastani. Kui nüüd teada on, et maanoorteringi kasvatustöö on järelekoolliselt algkoolile ja eelkooliks elule, peaks meil ka selge olema, millise ilme peab omandama maanoorte liikumine.

Maanoorel peab olema võimalusi igaükselt areneda, kuid eelkõige peab ta omama tõsise maahinge ja maavaimu. Ainult need noored, kes omavad küllaldaselt maahinge, kes tunnevad huvi oma vanemate kutseala vastu, on tõsised maanoored ja need tunnevad, et nende koduks ja kooliks teatud murranguaja arenemisastmel on maanoorteringid.

Selles vaatluses ei ole ma siiski veel otsustanud ei ühe ega teise mõtlemisviisi kasuks. Kuid siiski lõpuks julgen ma pooldada enam esimest. Maanoorteringides muutugu tegevus ikka kord-korralt rohkem maatulunduslikuks. Mingil juhul aga ärgu arenegu ta vastupidises suunas. Ärgu hakatagu näiteks, naabruses tegutseva kultuurilisi sihte taotleva seltsiga teatri tegemises võistlema ehk jälle taga ajama rekord-sporti, vaid võistelda me nendega, maatulundusliku mõtlemisviisi, maahinge ja maaringi koduarmastuse kasvatamisega.

Asugem nendega ausasse võistlusesse Eesti rahva maa maailmavaate kasvatamiseks. Olen kindel, et saavutame sellega suurema võidu.

Loodan, et selles küsimuses veel sõna võetakse „Maanoorte“ veergudel.

Oskar Kolk.

Ainult hingega maasse juurdunud rahvas on püsiv.

Kodutalude ülesehitamiseks on palju tehtud, kuid maa ootab veelgi tugevamaid käsivarsi, teguvõimsaid noori, kes oma prima loomingu pühendaks maale. Meil, noored, ei ole veel neid pikki, raskeid, pingutavaid

töid nõudvaid aastaid, mis kulusid meie esvanemail kodutalude loomisel. Palju tuli neil üle elada murepäevi ja uneta öid, palju tuli pühkida higipisaraid, enne kui tühi maatükk omas ilme, mida meie rõõmuga nimetame oma

armsaks koduks. Vanad põlised kased ja pärnapuud talutarede juures, võivad meile jutustada palju, kuidas paljude aastate eest tulid sinna julge pilguga mees ja karmas naine, ning algasid kodu asutamist. Aast-aastast muutus ümbruse ilme: kaskede ja pärnade varju kerkisid ilusad majad, tāsasemaks muutusid rukkinurmed, lopsakamalt kasvasid viljapõllud, avaramaks sai vaade üle soise pinna. Nii kasvasid meie isade-emade kodud.

Nüüd näeme, et põliste vanatalude kõrvale on tekkinud palju uusi talusid lagedatele mõisa väljadele. Näeme, et paljude talude ümber puuduvad roheliste kroonidega kased, puuduvad ilusad viljapuuaiad ilusate õunte ja magusate marjadega, puudub haljas muru, kus võiks pererahvas tööväsimust puhata. Peale selle näeme, et on veel palju maa-alasid kasutamata, soode ja rabade näol, mida võiks tulutoovaks põllupinnaks muuta.

Need on laiad tööalad, mis ootavad meid noori!

Kodutalud peavad kõik säärasteks muutuma, et meie kogu oma hingega tunneme, et oleme omas armsas kodus. Peame suutma maaelu nii korraldada, kodud nii ilusaks muuta, et nad suudaksid meile pakkuda, mida vajab iga haritud inimene. Kui oleme selleni jõudnud, siis ei taha keegi kodus põgeneda maalt linna.

Maaelu korraldamine ja kodutalude ilusaks muutmine on meie maanoorte tuleviku tähtsamaid ülesandeid. Need ülesanded on tähtsad ka riiklikult ja rahvuslikult seisukohalt. Ainult see rahvas on püsiv, kes on maasse juurdunud, kellele on armsaks saanud kodu. Maa on ainuke kindel alus, kuhu kinnituvad vabade rahvaste vabad pojad. Seega on püsi ainult neil riikidel ja rahvastel, kes on hingega juurdunud maasse.

Milline töö, milline elukutse kõneleb meile noortele nii palju, kui seda vaba põllumehe kutse! Iga palk, mis pandud maja seinasse, iga kivi, mis alusmüüris, iga istutatud puu, iga põõsas on elukõige pärandus, mis kõneleb meile nende armastusest oma töö, oma maa ja rahva vastu. Palju tehakse talus tööd, mitte isiklise huvi pärast, vaid puht loomingu enese pärast, mille tulemusi näevad sageli ainult järeltulijad. Säärast tööd tahame meiegi, maanoored, jätkata, sest see töö saab õnnistuseks kõigile.

Peale nende jääb meie ülesandeks, et koondume kõik maanoored ühiseks perekaks, et üksmeelselt tulevikule vastu sammuda, sest ühenduses on jõud. Õeldakse, et noored on tuleviku kandjad. Seda tahame meie ka püha tõsidusega näidata. Tahame luua tugeva aluspinna, kuhu võib tugineda ja jääda põlvest-põlve püsima Eesti riik ja rahvas.

Elmar Järv.

Helme kodumajanduskooli õpilased kudemistööl.

Meie maanoorterimiste töö.

Ülevaade maanoorteliikumisest Valgamaal. — Korraldatakse maakondlikke suvepäevi.

Maanoorte liikumine Valgamaal on oma alguse saanud juba Vabariigi alg-aastatel algkooli õpilaste aiandusringide näol. Esimene tõeline maanoorte organisatsioon loodi alles 1930. a. Karula Noorte Põllumajandusliku Klubi nime all. Selle järele järgmisel aastal avatakse juba teine organisatsioon Helme Põllum. Seltsi Noorte osakonna näol. 1933. a. tuleb juurde juba kolm maanoorteringi — Taheva, Kaagjärve ja Koorküla. Käesoleval aastal asutati ka Holdresse maanoortering.

Praegu on Valgamaal tegutsemas kokku 7 maanoorteringi. Nende ringide senine tegevus on olnud väga mitmekesine: On korraldatud kursusi ja loenguid, tegelikku tööde võistlusi, õppereise ja mitmesugust mõistlikku ajaviidet.

Referaatõhtuid peetakse harilikult kord kuus. Igal suvel toimuvad mitmed õppereisid parematesse taludesse lähemas ja kaugemas ümbruses.

Valgamaa Maanoored on tegevad olnud ka sordi- ning väetiskatsete korraldamisel. Eriharudena on rohkem tähtsust leidnud aiandus, kodumajandus, seemnekasvatust.. Näitekohtu istanguid on korraldatud Karulas ja Helmes; esimeses peeti kohut karja- ja teises kana üle. Tuleb veel nimetada maakondlike suvipäevade korraldamist. Suvepäevad 1934. aastal toimusid esimest korda 7.—8. juulil Taheva ilusas looduses. Suvipäevad möödusid ülevas meeleolus. Peeti heinaniitmise, lüpsi- ja juurvilja harimise võistlusi. Kanti ette referaate, mängiti ja lauldi.

Käesoleval suvel on otsustatud jällegi korraldada maakondlikud suvipäevad, sel korral juba Helme lossivaremete ümbruses. Loota on, et nendest suvipäevadest veel suurema huviga osa võetakse kui möödunud aastal.

Maanoorteringidest on juba praegu väljakasvanud eeskujulikke maa-seltskonnategelasi ja põllumehi, kes teistele mitmeski ettevõttes näitavad juhtivat kätt. Kindlasti kasvab edaspidi nende tegelaste arv seda jõudsamalt, mida intensiivsemaks muutub maanoorte organisatsioonide tegevus.

Helme Maanoorte Klubi tegevus on hoogne.

Helme Maanoorte Klubi asutati 14. nov. 1932 Helme Põllumeeste Seltsi Noorte osakonnana. Möödunud kevadel klubi astus ülemaalse Maanoorte Ühenduse (ÜMÜ) liikmeks ning tegutseb ÜMÜ normaalpõhikirja alusel.

1934. aastal klubi tegeles: talvel referaat- ja vaidluskoosolekute korraldamise ning seltskondlike ja ühistegelise vilumuse omandamisega põhimõttel, et iga liige saaks omada koosoleku juhataja ja protokollija tööks vajalikku vilumust. Suvise töö tulemused leiavad talvistel üldkoosolekutel arvustamist. Referaatide teemiks on nii põllumajanduslikud kui ka üldküsimused kõikidelt aladelt. Suvel liikmeskond tavalise kodutöö kõrval tegeles põllumajandusliku uurimistöoga väetiskatsete ja sordivõrdluskatsete korraldamise alal. Aasta jooksul on peetud 14 üldkoosolekut.

Möödunud suvel klubi võttis arvukalt osa I Valgamaa maanoorte suvipäevast Taheval, kus tuldi kohtadele niidu-, lüpsi- ja juurviljaharimise võistlustel.

Klubile on aineliselt kaasa aidanud Helme Põllumeeste Selts, Helme põlluhing ja kohalik seltskond. Väetisnõuande Büroo ja Tsiilialpeetri Põllumaj. Büroo annetasid tasuta kunstväetisi. Helme Põllutöökoool on vastu tulnud kooskämimiseks ruumide lubamisega ja aiavilja seemne levimisega.

Klubi majanduslik aruanne 1934. a. kohta on tasakaalus Kr. 89.68 peal, järgneva aasta eelarve on Kr. 127.—. Klubil on praegu 42 liiget, neist 4 toetajat.

Klubi tegevuses on raskusi olnud vajalike ruumide leidmisega ning majandusliku tagaseina moodustamisega.

Lähema tuleviku kavas on tööettevõtte kavakindel jätkamine, liikmeskonna kvalifitseerimine, vajaliku ühis- ja seltskondliku vilumuse omandamine. 20. jaanuaril teostus näitekohus, kus arutati kana kaebust peremeeste ja -naiste vastu ning mis leidis osavõtjais elavat vastukaja.

Klubi juhtimise eest hoolitsevad: Klubi vanemana Helme Põllutöökoooli õpet. Osk. Treiman ja juhatuse,

koosseisus: Osk. Kartau, esimees, Joh. Pehme, kirjatöimetaja, Rich. Jaani, laekur, Maali Luik ja A. Aal. O. K.

Noorte päev Helme põllutöö- ja kodumajanduskooli juures.

Pühapäeval, 20. jaanuaril 1935 peeti Helmes maanoorte päeva, millest ümbruskonna noored rohkearvuliselt osa võtsid.

Päeva avas energiline noorte juhtiv tegelane õpetaja O. Treiman.

Pikema kõnega esines Maanoorte sekretär-eriteadja A. Eckbaum. Mõjuva lõpusõna ütles koolijuhataja B. Säga. Hiljem oli korraldatud näitekohus kana üle, mis põhjalikult oli ettevalmistatud. Järgmisel päeval näidati Tõrva kinos noortele põllumajanduslikke filme.

Saaremaa maanoorte töötulemusi hinnati.

Saaremaa maanoortereringidest esinesid 1934. a. näitustel ja korraldasid ise näitusi 15 maanoorteringsi. Mitmesuguseid maatulunduslikke ettevõtteid hinnati 237. Saaremaa maanoorteringsides toimub töö juba kolmandat aastat astmestatud töökava alusel. Maanoorte töid astmestades on see tavalisest palju huvitavamaks muudetud. Esimeses astmes omandatakse õigeid töö võtteid. Maa-ala on väiksem; noor teeb kõik tööd võimalikult ise. II astmes on juba maa-ala suurem ja noor peab ettevõtte üle arvepidamist. III astmes on maa-ala suuruse määrajaks talus tarvismineva söögi- ehk söödavilja hulk, s. o. noor juhib iseseisvalt üht tervet majapidamist haru. Siin võib tarvitada ettevõttes võõrast tööjõudu, kuid võistleja juhib ja peab ettevõtte üle arvepidamist.

I astmes tegutses Saaremaal 137, II — 49 ja III astmes 51 noort. Nende töid hinnati 3 kõrgema, 98 — I, 96 — II, 36 — III ja 4 — IV auhinnaga. Maatulunduslikke ettevõtteid lõpetasid maanoorteringsid auhinnatult Vairevere 34, Pidula 28, Tumala 20, Meedla 20, Ilpla 16, Elme 16, Kaarma 14, Upa 13, Sassi 13, Gotlandi 13, Käesla 12, Lõupõllu 12, Kurevere 11, Vilsandi 8 ja Pamma 7.

Kõrgema astme tööettevõtteid lõpetasid Tumala maanoorteringsid 11 noort

I auhinnaga, mille tõttu hinnati ka Tumala maanoorte väljapanekuid Saaremaa põllumajanduse näitusel kõrgema auhinnaga.

Saaremaa Maanoorteringside Ühendus annab kõigile I auhinnaga maatulundusettevõtete lõpetanuile välja autasuks maanoorte rinnamärgi.

O. Kolk.

Kõljala põllutöökool Saaremaa maanoorteliikumise keskkohaks.

Möödunud aasta novembris ja detsembris korraldas Saaremaa Maanoorteringside Ühendus (S.M.R.Ü.) Kõljalas maanoorte juhtide kursused. Kursusest osavõtjad olid võrdlemisi noored (noorem kursuslane oli 14-aastane). Kursuse vältel avaldasid korraldajad sagegi kartust, kas nii noored suudavad küllalt teadmisi omandada ja neid kohapeal tööle rakendada.

Huvitav on nüüd jälgida kohapeal kursuse lõpetanute tegevust. Suure asunu ja armastusega on nad tööle asunud. Pea viimase ni on kõik juhatusesse valitud. Mõnel on tulnud isegi kohapeal ringile uuesti elu sisse puhuda. Näib, et neist mõnestest kümnest inimesest saab Saaremaa maanoorte liikumisele tublisti värsket verd.

Kõljala põllutöökool kavatseb märtsikuus kokku kutsuda kõik enda lõpetanud kasvandikud, et neid rakendada maanoorteliikumise tööle. Selleks kavatsetakse korraldada kolmepäevälised kursused ja nõupidamised maanoorte töö ja kutseküsimuse alalt. Kursusele lektoriteks on mõeldud paluda Põllutöökoha nõuande talituse juhataja agr. K. Liideman ja maanoorte sekretär-eriteadja agr. A. Eckbaum.

Kõljala põllutöökool on varemgi korraldanud sellaseid nõupidamisi, mis oma iseloomult on olnud tõsisest tööpäevadeks.

O. Kolk.

Saarde Noorte maatulundusklubi tegevus on laiaulatuslik.

Saarde Noorte Maatulundusklubi võib hiljuti püütseda oma viiendat sünnipäeva. Kuna organisatsioon haarab kogu Saarde kihelkonna, siis on ka tema kuju ja tegevus arenenud mitmeti erinevaks tavalistest maanoorte organisatsioonidest. Suur kaugus koos käimiseks ise juba eeldab, et klubi tegevusest osa võtavad vaid vanemad, teatud määral juba arenenud noored.

kellel ka enam tavalisest indu enese edasiarendamiseks ja ühiskondliseks tööks. On loomulik, et siin liigete huvid ja arenemistase nõuab juba raskemate, kogu talukäitist haaravate ülesannete käsitlemist. Klubi on kujunenud nagu omaette noorte põllumeeste seltsiks. Peab aga ütlema, et Saarde noored ka päris Põllumeeste Seltsi tööst täie innu ja eduga osa võtavad.

Tänavune aasta töötab klubile eriti tegevusrohkeks kujuneda. Talviseil koosolekutel tahetakse tõsiselt läbi harutada talu korrastuse küsimused vastavalt muutunud olukorrale ja väljavaadetele. Erirohku on kavatsus panna aga just karjapidamise olukorra ja arendusvõimaluste selgitusele, kuna ses asjas Saardes liig vähe edasi jõutakse. Referaatidega sel alal esinevad kohalikud kutseharidusega inimesed. Lisaks selle referaatide seeriale, tuleb igal koosolekul veel pidamisele teine referaat, ükskõik millise teemaline, liigete kõneoskuse arendamiseks, kusjuures referent valitakse eelmisel koosolekul.

Koduste praktiliste tööde edukamaks läbiviimiseks on klubil kavatsus tänavu ametisse palgata ajutine eriharidusega nõuandja. Mõeldud on nii, et see isik oleks kohalik ja vastavalt klubi rahalistele võimalustele pühendaks end nõuande ja klubi elu korralduse tööle. Tema ülesandeks oleks võimalikult ka kihelkonna piires klubi ideede levitamine ja uute kohapealsete maanoorte organisatsioonide asutamine, kuhu koonduksid algkooli lõpetajad saama esimest arutatut ja juhatust tööks ja arenemiseks tõesedas põllumehelikus vaimus kas algkoolide õpetajate või tublimate praeguse klubi liigete juhtimisel. Seega saaks Saarde põllumajanduse arenemiseks kõige parem alus rajatud. Kuna kohalik katseasjandus ja uudsused põllumajanduslises alal peaaegjalikult klubi liigete poolt teostatakse, siis on loota, et ka see oma nõuandja saamisel võidab, sest ulatuselt on ka seni see töö kaunis laialdane olnud. Nii on korraldatud paljud väetus- ja sordivõrdluskatsed, kultuurheinamaa loomisviiside võrdluskatseid. asutatud liigete poolt näitekarakjokpleid, heinaseemne põlde ning levitatud uute aiakultuuride kasvatust. Põllumajandusliste teadmiste täiendamiseks on liigetel võimalus kasutada S. P. seltsi võrdlemisi täielikku raamatukogu ja jooksvalt uudsustega põllumajanduses

hoiab liikmeid kursis klubi lugemislaua, kuhu käivad kõik meie põllumajanduslised ajakirjad.

Klubil on liikmeid praegu 50 ümber, neist suur jagu lõpetanud mõnesuguse põllumajandusliku kutsekooli. Juhatuse kuuluvad: H. Ruukel (esimees), Joh. Siitan ja K. Langholz.
H. R.

Lääne maakondlik Maanoorte Ühendus asutamisel.

Läänemaa maanoorte organisatsioonid on oma töös juba niikaugemale jõudnud, et maakondliku keskkoha ellukutsumine on päevaktisimuseks saanud. Pühapäeval 17. veebruaril peetakse Haapsalus maavalitsuse ruumides Läänemaa Maanoorte Ühenduse asutamise koosolekut. Koosolekul esineb kõnega Põllutöökoja maanoorte sekretär-eriteadja agr. A. Eckbaum. Senini on Läänemaa maanoored edukalt töötanud. Maakondliku keskkorralduse loomine loob selles mõttes kindlasti veelgi soodsamaid eeldusi.

Maanoorte juhtide kursus Vodjal.

Järva Maanoorte Ühenduse korraldusel ja Järvamaa põllumeeste seltsi toetusel peeti 9. ja 10. veebruaril Vodja põllutöökooli juures esimest Järvamaa maanoorte juhtide kursust. Noorte organisatsioone oli esitatud üle 20. Kursuse avas Ühenduse esimees O. Viirsoo. Maanoorte liikumise sisust ja suunast kõneles Põllutöökoja maanoorte sekretär-eriteadja agr. A. Eckbaum. Edasi refereerisid töömeetoditest maanoorte ringides, agr. E. Nugis; mida noortel teha, agr. R. Leben; noorte kodukaunistus, Ambla maatulunduskonsulent J. Petter; seltskondlik meelelahutus, õpetaja A. Peduksõn ja looduse ja kodulämburuse uurimine, H. Kleemeier. Kursus oli huvitav ja õpetlik.

Pühapäeval, 10. veebruaril peeti samades kooli ruumides Järva Maanoorte Ühenduse koosolekut, kus arutati jooks-vaid asju ja võeti vastu Järva Maanoorte Ühenduse kokukord.

Raasiku Maanoorterang algas tegevust.

Asutamiskoosolek peeti 3. veebruaril 1934. Hoogsate ettevalmistustööde tagajärjel oli osavõtmise koosolekust väga elav; selle tagajärjel tõusis liikmete arv juba asutamispäeval 40-ne peale.

Ringivanemaks kutsuti härra K. Simtmann. Juhatusse valiti Rud. Veelmann (esimees), Hilda Soomann (sekretär), Nadja Tomingas (kassapidaja), Helmi Kruus ja Elm. Bergmann.

Esimene töökoosolek peetakse 17. veebr., kus määratakse kindlaks üldised ringi töö korraldamise alused. Arutusele tuleb seal veel nimede eestistamise propaganda küsimus ja üldmärgi tellimise asi.

Ajaviite nurk.

Kingsepa mäng.

Kingsepa mängides seatakse kaks pikka pinki või toolide rida vastamisi, nii et nende vahet jääks 5—6 sammu. Nüüd istuvad mängijad kõik pinkidele, kuna üks peab pinkide vahele ilma kohata jääma. See on kingsepa otsija, käib ühe mängust osavõtja juurest teise juurde ja küsib, kas kingsepp kodus. Kõikjal aga vastatakse: „ei ole kodus.“ Selle vahe sees, kui kingsepa otsija

kingsepa järele küsib, peavad aga need, kes küsija tagaselja ehk varju on jäänud, salaja oma kohti vahetama. Saab aga kingsepa otsija kuhugile tühjale kohale istuda, siis jääb see kingsepa otsijaks, kes ilma kohata jäi. Need aga, kes kaua aega oma kohtadel on istunud ja kellegagi kohti ei ole vahetanud, peavad lõpuks panti andma.

Pingi mäng.

Selle mängu tarvis seatakse ligistiku, külg külje vastu, kaks pikka pinki või kaks rida toole üle toa. Neile istuvad mängust osavõtjad nii, et kumbalgi peab seljad vastamisi olema. Üks mängijaist on aga ilma kohata ja käib ümber ringi väike valge rätik käes. Kui ta kellelegi rätikuga sülle lööb, tõuseb see

kohe üles ja nad hakkavad mõlemad, kumbki isesuunas, ümber pingi ridade jooksmas. Kes ennem oma ringi on jõudnud ära jooksta, saab siis tühja koha endale, kuna teisele, kes ilma kohata jäi, jääb valge rätik ja hakkab ümber ringi käima. Nii kestab mäng.

Kui vanaisa loeb piiblit,

isa ajakirja „Põllumeest“ ja poeg kuukirja „Maanoored“, siis ollakse õigel teel ja teie kodutalus on edu kindlustatud.

Noored, tellige ise ajakirja „Maanoored“ ja soovitage seda ka oma sõpradele.

Aiandus-mesinduse eriklass

nais- ja meesõpilastele avatakse Arkna põllutöökooli juures 1. märtsist 1935.

Kursus kestab 10 kuud ja on teoreetiline ning praktiline. Õpetus ja toitmine on tasuta. Sõidukuludeks ja raamatute ostmiseks antakse toetust. Kavas: aiandus, mesindus, linnu-, väikelooma-, veisekasvatust. Käsitöö, ehitusõpetus ja ühiskonnateadus ühes seltskondliku kasvatusega.

Ülesandmistega palutakse rutata! Aadress: Arkna põllutöökool, Rakvere pk. 50.

Koolijuhataja.